

Kritiken av ryska avtalet

Morgon-Tidningen förklarar att Dagens Nyheter under sin nya ledning tävlar med Dagsposten i politisk förljugenhet. På denna beskyllning, vars förolämpande karaktär måhända icke uppfattas av artikelns författare, må först ges ett mera personligt svar. Dagens Nyheter politiska ledning kan försäkra att vid författandet av tidningens ledande artiklar den främsta grundsatsen är att undvika oriktiga eller vilseledande sakuppgifter; beträffande de värdeomdömen som avges kan naturligtvis icke sägas annat än att de fällas efter bästa förstånd och samvete. Vid debatterna inom redaktionen rörande det ryska handelsavtalet — det är behandlingen av detta angrepp närmast gäller — har ständigt och av alla betonats att det uteslutande är ur ekonomisk synpunkt som betänkligheter finns och måste komma till uttryck; om någon politisk ovilja mot avtalet har det icke varit fråga.

vilka skäl anför då Morgon-Tidningen (redaktör Greitz) för sitt angrepp? För det första bestrides Dagens Nyheter påståendet att tidningen "ständigt framhållit värdet av ökade handelsförbindelser med Ryssland och strängt begränsat sina inlägg till de ekonomiska sakfrågorna". Såsom bevis anför Morgon-Tidningen endast kritiska uttalanden om förslaget till handelsavtal med Ryssland av år 1933. Nu är det obestridligt att Dagens Nyheter även vid behandlingen av tidigare frågor om handelsavtal ställt de ekonomiska synpunkterna i förgrunden. Men det väsentliga är att den citerade satsen ur Dagens Nyheter uppenbarligen — såsom sammanhanget genast visar — gäller den kring det aktuella förslaget förda debatten, icke meningsbrytningarna 1933 eller 1922. Morgon-Tidningens argumentation är alltså totalt osaklig.

Vidare sägs att då Dagens Nyheter omnämnt planer på en förfogandela för att möjliggöra avtalets genomförande, detta måste ha skett i ond tro, ty en förfogandela kan blott beslutas av riksdagen, och den är ej samlad. Svaret är naturligtvis att en eventuell förfogandela skulle genomdrivas då riksdagen samlas. Det är generande att uppehålla sig vid saken.

Slutligen uppmanas Dagens Nyheter chefredaktör att fråga professor Ohlin om krediterbjudandet från regeringsens sida på hösten

1944; Dagens Nyheter skulle även på denna punkt ha varit med oriktiga uppgifter. Professor Ohlin förklarar emellertid att det i 1944 års förslag var fråga om en statskredit på 500 miljoner. Därjämte avsågs en ytterligare kredit från enskilt håll på samma belopp, och för denna kredit skulle industrin ha rätt till kreditförsäkring, dvs. staten var beredd att överta risken för den enskilda krediten intill 50 procent. Enligt förslaget skulle de ryska prestationerna uppgå till lika stort belopp som den samlade svenska kreditgivningen. Detta professor Ohlins meddelande strider icke mot, utan kompletterar endast Dagens Nyheter relation. Än en gång är redaktör Greitz beslagen med osaklighet. Det bör tilläggas att även de inom samlingsregeringen på sommaren 1945 diskuterade avtalsplanerna i skilda hänseenden högst väsentligt avvек från de sedan våren 1946 aktuella.

Alla som följt med debatten i avtalsfrågan bör nu ha insett att den socialdemokratiska pressen söker politisera denna debatt genom att beskylla motståndaren för politiska synpunkter. Hos redaktör Greitz framträder emellertid politiserings-tendensen obeslöjad. Han skriver t. o. m. att avtalet kan vara av värde för Finlands goda relationer till Ryssland och att Finlands fortvaro som självständigt land beror på dessa relationer. Om man verkligen menar att Sverige bör lämna Ryssland kredit för att Ryssland ej skall erövra Finland, bör man säga ifrån. I så fall kommer avtalsfrågan i ett helt nytt läge. Men man skall då icke låtsas som om politiska synpunkter ej spelade in; tvärtom bör man definitivt släppa försöken att motivera avtalet ekonomiskt.

Hela den berörda artikeln ger intryck av att man nu på socialdemokratiskt håll måste "sauter pour mieux reculer", man hoppar och väsnas för att dölja sin svaga position, sin reträtt. Ur denna synpunkt kan hr Greitz inlägg, med sina personliga attacker och sin eländiga argumentation, vara av något värde.

DAGE

venör, med en majoritet av demokrater i andra kammaren vid sin sida. Då hans gynnare James Smith i detta läge begärde att bli vald till förbundssenator — detta val förrätades vid denna tid av representationen — vägrade nämligen Wilson att medverka och lyckades genomdriva att en av partiets valjare rekommenderad person fick den åtrådade platsen. Smith och hans vänner talade, förstäligen nog, om otacksamhet och förräderi, Wilson betonade att han var ansvarig blott inför folket, icke gentemot den demokratiska partimaskinens ledare. Därefter tog Wilson — ungefär som en engelsk premiärminister — ledningen av representationens arbete och genomdrev på våren 1911 de utlovade reformerna. Denna insats gjorde honom i ett slag till en förgrundsmän i amerikansk opinion; han blev en av de stora reformguvernörerna vid sidan av La Follette i Wisconsin, Folk i Missouri och Hiram Johnson i Kalifornien.

I New Jersey blev Wilsons framgångar kortvariga; republikanerna vann ånyo majoritet redan vid 1911 års val, och Wilsons andra legislatur år 1912 blev ett misslyckande. Men då hade Wilson övergått till det unionella planet, han var kandidat till den demokratiska presidentnomineringen i första rummet, guvernör i New Jersey i det andra. Under långa resor i olika delar av landet sökte han vinna folkligt stöd för sin kandidatur. Hans åsikter blev allt radikalare: politiskt krävde han fulländning av demokratin genom folköppning och valreformer, ekonomiskt talade han — inspirerad av advokaten Louis Brandeis, sedan medlem av högsta domstolen — för en reglering som skulle bryta monopolen och återställa den fria konkurrensen; dessa idéer sammanfattades, liksom hans främsta tal under kampanjen, under beteckningen "den nya friheten". Han lierade sig med Bryan, som han tidigare förhånat; han fann understödet från Harvey, som förblivit sin skyddsling trogen, obekvämt, och en total brytning dem emellan bekräftade Wilsons förändrade position.

Då det demokratiska nationalkonventet sammanträdde i Baltimore i juni 1912 var läget emellertid långt-

ifrån klart. Två radikala kandidater uppträdde, Clark och Wilson, och Clark hade från början ett större antal röster. Men Wilsons anhängare stod fast, de lyckades dra till sig tveksamma delegater, och vid den fyrtsjätte omröstningen korades "profeten och filosofen från Princeton" till demokraternas ledare. Utgången av själva valet var på grund av det republikanska partiets splittring given, och i mars 1913, ett och ett halvt år före världskrigets utbrott, blev Wilson president.

Var Wilson, som Harvey och många andra kom att anse, en opportunist, beredd att förräda vänner och åsikter för att nå politisk makt? Med en viss tvekan svarar Link nej. Vid en analys av Wilsons motiv under de avgörande åren är det först och främst uppenbart att Wilsons äregirighet eggades då Harvey lockade honom över till politiken; på hans iver att bli president kan man inte tvivla. Att han i viss mån anpassade sin förkunnselse efter omständigheterna är lika uppenbart — och lika självfallet. Det kan också med fog påstås att han, särskilt under kampanjen för guvernörsposten, drevs i radikal riktning av insikten att han endast på den linjen hade en chans att segra. Men det väsentliga synes vara att Wilson ändrade åsikter i och med inträngandet i de frågor det gällde. Han var vid nära 55 års ålder en politisk amatör, men en sällsynt intelligent, energisk och idealistisk amatör; på några år blev han en statsman, med åsikter i stället för allmänna fraser. En sådan syn på Wilsons utveckling innebär likväl inte någon sympatiförklaring. Redan under de första politiska åren förmärktes hos Wilson en självgodhet, ett excessivt mått av gott samvete, en brist på värme och tolerans som kom att präglade hans bana som statsledare.

Herbert Tingsten